

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY PNIEWY
NA LATA 2010 – 2013.

Zawartość opracowania:

1. Wstęp.
2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.
 - 4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.
 - 4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.
 - 5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy)
 - 5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy
 - 5.2.1. Zarys historii obszaru gminy
 - 5.2.2. Krajobraz kulturowy
 - 5.2.3. Zabytki nieruchome
 - 5.2.4. Zabytki ruchome
 - 5.2.5. Zabytki archeologiczne
 - 5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych
 - 5.2.7. Dziedzictwo niematerialne
 - 5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony
 - 5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków
 - 5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń.
7. Założenia programowe: priorytety, kierunki działań, zadania
8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami
9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami
10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami
11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków
12. Aneks

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY PNIEWY
NA LATA 2010 – 2013.

1. Wstęp

Gminny Program Opieki nad Zabytkami określa kierunki działań i zadania gminy w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego zachowanego w granicach administracyjnych gminy i opieki nad nim.

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Podstawę prawną opracowania gminnego programu określono w art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późniejszymi zm.)

Mówi on iż:

1. Zarząd województwa, powiatu lub **wójt** (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub **gminny** program opieki nad zabytkami.
2. Programy, o których mowa w ust. 1, mają na celu, w szczególności:
 - 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
 - 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
 - 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
 - 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
 - 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
 - 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
 - 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.
3. Wojewódzki, powiatowy i **gminny** program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i **rada gminy**, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.
4. Programy, o których mowa w ust. 3, są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.
5. Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i **wójt** (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub **radzie gminy**.
6. Sprawozdanie z realizacji wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami jest przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowywaniu, aktualizacji i realizacji krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest ustawa z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późniejszymi zm.)

Inne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, znajdują się w wielu obowiązujących ustawach, w tym w ustawach dotyczących budownictwa, planowania przestrzennego, ochrony środowiska, ochrony przyrody ale też ustawach dotyczących gospodarki nieruchomościami, prowadzeniu działalności kulturalnej, muzeach, bibliotekach i archiwach.

Natomiast wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów. W art. 7 ust. 1, pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zm.) zostały określone zadania własne gminy: „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...) kultury, w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Krajowy program opieki nad zabytkami jeszcze nie powstał, w roku 2004 opracowane zostały Tezy do „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

Opracowanie i konsekwentna realizacja Krajowego Programu, zwłaszcza wtedy kiedy stworzy się skuteczny system finansowania i będą możliwości dofinansowywania prac konserwatorskich, restauratorskich a także adaptacji wszystkich zabytków, będzie korzystna i stworzy duże szanse również dla gminy Pniewy na doprowadzenie do stanu świetności zabytków znajdujących się na jej terenie bez względu na ich stan własności.

4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.

W Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami opracowanym w roku 2005 określono cel strategiczny – Utrwalanie dziedzictwa kulturowego regionu w celu budowania tożsamości regionalnej oraz promocji turystycznej Mazowsza w kraju i za granicą w połączeniu z aktywizacją obywatelską i zawodową społeczności lokalnych; kreowanie turystycznych pasm przyrodniczo – kulturowych.

Dla wykonania tego przyjęto następujące cele operacyjne:

- I. Zachowanie materialnej i niematerialnej spuścizny historycznej regionu.
- II. Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego wsi i miast historycznych.
- III. Utrwalanie zasobów dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców.
- IV. Promocja walorów kulturowych Mazowsza z wykorzystaniem nowoczesnych technologii.
- V. Zwiększenie dostępności obiektów zabytkowych poprzez ich wykorzystanie dla funkcji turystycznych, kulturalnych i edukacyjnych – kreowanie pasm przyrodniczo – kulturowych.

Cele te są identyczne z celami gminy różna jest tylko skala problemów, realizacja powyższych celów przez województwo będzie korzystna dla gminy mimo tego że Gmina Pniewy leży w „białej strefie” pomiędzy przyjętymi jako pole działań województwa pasmami przyrodniczo – kulturowymi: rzek Wisły i Pilicy a pasmem WKD i kolei warszawsko – wiedeńskiej.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami nie został jeszcze opracowany.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy)

Dla gminy Pniewy wykonane zostały następujące dokumenty programowe:

- Strategia rozwoju gminy Pniewy – opracowanie PPUH „BaSz” z roku 2003
- Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego na obszarze gminy Pniewy – uchwalony w czerwcu 2002 r.

W roku 2010 wykonana została również Gminna Ewidencja Zabytków, zweryfikowano ilość obiektów, zaktualizowano dane i oceniono stan zachowania obiektów, wszystkie obiekty nieruchomości mają założone karty adresowe. Wykonano również weryfikację stanowisk archeologicznych, wyniki w postaci tabeli zbiorczej stanowią część GEZ – IV – VI 2010 r.

Strategia Rozwoju Gminy Pniewy do realizacji w latach 2004 – 2018 określa w następujący sposób misję gminy:

Gmina Pniewy to gmina rozwijająca nowoczesną produkcję sadowniczą i przetwórstwo, wykorzystująca w pełni swoje walory turystyczno – rekreacyjne. Dzięki rozwiniętym sieciom infrastruktury technicznej oraz położeniu i dogodnemu systemowi komunikacji jest atrakcyjnym terenem dla inwestycji mieszkaniowych, rekreacyjnych i gospodarczych. Nowoczesne i dobrze wyposażone obiekty infrastruktury społecznej realizują potrzeby mieszkańców.

Realizacja przyjętych w Strategii dla gminy trzech celów strategicznych:

- I – Rozwój gospodarczy w oparciu o lokalne walory i tradycje,
 - II – Wysoki poziom życia mieszkańców,
 - III – Gmina Pniewy – atrakcyjny teren rekreacyjno – wypoczynkowy,
- a także celów operacyjnych i szczegółowych programów wiodących do tych celów będzie miała bezpośredni i pośredni wpływ na kondycję lokalnego dziedzictwa kulturowego.

Zwłaszcza poprawa atrakcyjności turystyczno – rekreacyjnej gminy a także rozwój agroturystyki – osiągnięcie tych dwóch z kilkunastu przyjętych celów operacyjnych - możliwe jest wyłącznie wtedy kiedy wykona się wszystkie działania mające na względzie ochronę, zachowanie i odpowiednie

wyeksponowanie lokalnego krajobrazu kulturowego na który składają się przyroda i wytwory człowieka powstałe na przestrzeni wielu lat.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy powstał w roku 2002, obecnie po wykonaniu w roku 2010 aktualizacji GEZ powinien zostać zaktualizowany z uwzględnieniem ustaleń niniejszego Programu.

5.2. Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

5.2.1. Zarys historii obszaru gminy

Gmina Pniewy położona jest w powiecie grójeckim, w województwie mazowieckim.

Sytuacja fizjograficzna terenu gminy Pniewy w małym stopniu sprzyjała prądziejowemu osadnictwu. Na podstawie zachowanych stanowisk archeologicznych należy stwierdzić, że teren obecnej gminy został zasiedlony intensywniej dopiero od wczesnego średniowiecza, z dużym nasileniem od późnego średniowiecza (XIII – XV w.) i w czasach nowożytnych (XVI – XIX w.).

Od XII(?) do XIX wieku były tu znaczne posiadłości opactwa Benedyktynów z Płocka, w miejscowości Grabie mieli oni letni pałac i duży folwark. Pozostałe folwarki były własnością rodzin ziemiańskich. Podstawą gospodarki było rolnictwo i przetwórstwo rolne, głównie młynarstwo, liczne młyny stały na rzekę Jeziorką i Kruszewką, wokół młynów tworzone stawy rybne, znaczną część terenu zajmowały lasy. Dobra Benedyktynów w XIX w. stały się własnością rodziny Lubomirskich właścicieli Małej Wsi w sąsiedniej gminie Belsk. W latach 20 – tych XX wieku Lubomirscy podjęli, planowaną wcześniej inwestycję, budowę osiedla leśnego „Śreniawa”, w lasach sosnowych w rejonie wsi Jeziora. Niesprzyjające okoliczności i II wojna światowa sprawiły iż nie zrealizowano w sposób zaplanowany tego starannie opracowanego przedsięwzięcia. *

Charakter gminy nie zmienił się do chwili obecnej, gmina Pniewy jest gminą wiejską o charakterze rolniczym. Dużą część powierzchni upraw zajmują sady.

W latach ubiegłych zmieniła się natomiast nazwa gminy a także jej siedziba. W okresie międzywojennym a także powojennym do roku 1954, była to gmina Konie z siedzibą w Kruszewie. W latach 1954 – 1972 wprowadzono nowy podział administracyjny na mniejsze jednostki tzw. gromady, po reaktywacji gmin, w r. 1973 powstała gmina Pniewy z siedzibą w Pniewach. W tym czasie zmieniła się również przynależność administracyjna powiatu grójeckiego, do różnych województw odpowiednio do zmian administracyjnych w kraju.

* informacje historyczne na podstawie publikacji zamieszczonych w prasie regionalnej

5.2.2. Krajobraz kulturowy

Teren dzisiejszej gminy Pniewy fizjograficznie leży na północno - wschodnim krańcu mezoregionu Wysoczyzna Rawska graniczącego z Równiną Łowicko - Błońską i Równiną Warszawską. Powierzchnia terenu jest lekko sfaldowana i poprzecinana dolinami rzeczek Jeziorki i Kruszewki.

Zróznicowana rzeźba terenu, płynące zakolami rzeczki i stawy, lasy i rozległe łąki to krajobraz przyrodniczy gminy zachowany w dawnych formach, chroniony prawnie na podstawie rozporządzenia nr 59, Wojewody Mazowieckiego z dn. 30 maja 2005 r. jako Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Rzeki Jeziorki”.

Na terenie gminy w wielu miejscach zachowana jest również tradycyjna zabudowa regionalna wsi, zachowało się dużo zagród, stoją one często w dużych zespołach. Jest to zabudowa drewniana lub wykonana techniką mieszaną: drewniana z elementami murowanymi z kamienia polnego czasem łączonego z cegłą. Uzupełnieniem zabudowy wiejskiej są trzy zachowane zespoły dworskie o zróżnicowanym charakterze i jeden dobrze zachowany młyn we wsi Przęsławice. Większość wyżej wymienionych obiektów wpisana jest do GEZ, pozostałe, w wybranych zespołach, powinny znaleźć się w strefach ochrony konserwatorskiej w MPZP gminy.

Te elementy kulturowe w połączeniu z atrakcyjnym krajobrazem - stanowią bardzo dużą wartość gminy i powinny być wykorzystane w planach rozwoju turystyki i agroturystyki.

W miejscach intensywnej, nowoczesnej uprawy rolnej a zwłaszcza sadowniczej pierwotny krajobraz przekształcony jest znacznie, wraz z nowym budownictwem zagrodowym – dużymi domami mieszkalnymi z zabudowaniami gospodarczymi - odpowiadającym aktualnym wymaganiom produkcji rolnej stwarzają nową jakość i inny krajobraz kulturowy nieprzystawalny do poprzedniego.

5.2.3. Zabytki nieruchome

Na terenie gminy znajduje się 35 obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków.

5.2.4. Zabytki ruchome

Na terenie gminy jest 19 zabytków ruchomych wpisanych do rejestru zabytków.

5.2.5. Zabytki archeologiczne

Na terenie gminy znajduje się 26 stanowisk archeologicznych.

5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych

Nie ma takich na terenie gminy Pniewy

5.2.7. Dziedzictwo niematerialne

Nie zarejestrowano.

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Zabytki nieruchome

Na obszarze gminy znajduje się 7 obiektów wpisanych do rejestru zabytków – lista zabytków nieruchomych znajdujących się w rejestrze patrz załącznik nr 1 w aneksie.

Są to obiekty o różnym charakterze i funkcji mające różnych właścicieli.

Własnością gminy jest dwór w Przęsławicach, kościół w Jeziórcie i cmentarz w Karolewie są własnością Kościoła rzymsko – katolickiego, dwór w Jurkach i park w Woli Pniewskiej są własnością

starostwa powiatowego, park w Michrowie jest własnością PAN, młyn w Przęsławicach jest własnością prywatną.

Zabytki ruchome

W rejestrze zabytków ruchomych jest 19 obiektów.

Są to obiekty stanowiące wyposażenie Kościoła rzymsko - katolickiego p.w. Przemienienia Pańskiego w Jeziórcie i są jego własnością.

Zabytki archeologiczne

Na obszarze gminy nie ma zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków.

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

W GEZ znajduje się łącznie 35 obiektów (w tym 7 obiektów wpisanych do rejestru zabytków omówiono w pkt. 5.3.) te 28 obiektów to również obiekty o różnym charakterze i stanie własności.

Znaczna część to chałupy będące własnością prywatną - 10 obiektów, część stanowią, nie wpisane do rejestru zabytków, elementy zespołów dworskich w Michrowie, Jurkach i Woli Pniewskiej takie jak dwory, stajnie, obory czy park, stanowią one własność Starostwa i PANu - 9 obiektów, pozostałe to elementy zespołu kościelnego w Jeziórcie i elementy zespołu poewangelickiego w Karolewie – 7 obiektów będących własnością Kościoła a także 3 kapliczki.

Lista obiektów znajdujących się w GEZ – patrz załącznik nr 2 w aneksie.

Na terenie gminy znajduje się 26 stanowisk archeologicznych. Są to zabytki o różnej wartości poznawczej. Do najciekawszych należy zaliczyć stanowiska z okresu wczesnego średniowiecza w miejscowości Jurki st. 1 i 3.

Układ stanowisk archeologicznych jest nierównomierny, na poszczególnych obszarach znajduje się odpowiednio: 63-64 - 17 stanowisk, 64-63 - 2 stanowiska, na obszarze 64-64 - 7 stanowisk.

Lista stanowisk archeologicznych znajdujących się w GEZ – patrz załącznik nr 3 w aneksie.

Zgodnie z art. 21 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, gminna ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki.

5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Mimo kilkusetletniej historii osadnictwa, zachowane na terenie gminy zabytki są późne, najstarsze obiekty – cmentarze katolicki i ewangelicki – datowane są na pocz. XIX w., zabudowa wsi i zespoły dworskie datowane są na koniec XIX i początek XX w. – większość chałup powstała w I ćwierci XX w.. Jedyne zachowane obiekty przemysłowe – młyn w Przęsławicach pochodzi z końca XIX w., kościół rzymsko – katolicki we wsi Jeziórka, powstał w latach 20 – tych XX w., starsze są dwa obiekty drewniane, dzwonnica i organistówka.

Zachowane na terenie gminy zabytki - pozostałości zabudowy wsi tj chałupy, niewielkie zespoły podworskie z parkami i jedyny istniejący, z wielu niegdyś młynów a także kościół rzymsko – katolicki

wraz z cmentarzem - są świadectwem dawnej historii tego regionu i wszystkie są jednakowo ważne, wzajemnie uzupełniając się. Znaczącym zabytkiem dającym świadectwo minionej wielokulturowości tego terenu jest zespół poewangelicki w Karolewie tj. kaplica z pastorówką i cmentarz.

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń.

Stan zachowania dziedzictwa kulturowego na terenie gminy Pniewy jest zły i określenie to dotyczy wszystkich z zabytkami związanych problemów, od oceny stanu technicznego zabytków na świadomości mieszkańców gminy co do ich wartości i potrzeby zachowania kończąc.

Na 35 obiektów wpisanych na listę Gminnej Ewidencji Zabytków większość jest w stanie złym lub bardzo złym. Lista obiektów wpisanych do GEZ z informacją o stanie zachowania - patrz załącznik nr 4 w aneksie. Zagrożenia dla obiektów zabytkowych są jednakowe w całym kraju, w gminie Pniewy nie ma szczególnych zagrożeń. Podstawowe przyczyny są dwóch rodzajów:

- naturalne tj czas w połączeniu z działaniem przyrody - woda, zmiany temperatury, wiatr, słońce, światło i szkodniki biologiczne tj pleśnie, grzyby, owady,
- i związane z czynnikiem ludzkim takie jak; zużycie, pożary, zmiany techniki i technologii produkcji, zmiany zwyczajów i stylu życia, zmiany gospodarczo – ustrojowe.

Szansą dla zabytków jest przede wszystkim świadoma potrzeba ich zachowania istniejąca w mentalności lokalnej społeczności i zbudowanie tej potrzeby jest zadaniem gminy.

W krajobrazie kulturowym gminy najliczniejszym zabytkiem jest drewniana zabudowa zagrodowa.

W GEZ znajduje się 10 chałup, do ewidencji wpisane są tylko chałupy, nie zachowały się przy nich dawne budynki gospodarcze tworzące zagrodę która jest podstawowym elementem zabudowy i tworzy układ ruralistyczny. Oprócz tych obiektów, na terenie gminy zachowało się dużo, dobrze zachowanych zagród drewnianych o podobnej wartości kulturowej. Ocena faktycznych wartości takich obiektów należy do etnografów i historyków zajmujących się budownictwem wiejskim.

Ta część Mazowsza, na której leży gmina jest regionem praktycznie nieznanym, ani Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu ani Muzeum Wsi Radomskiej w Radomiu nie ma obiektów z tego rejonu, nie ma też opracowań dotyczących budownictwa wiejskiego tego rejonu.

Aby można było ustalić i zapisać w planie zagospodarowania strefy ochrony konserwatorskiej, należy zinwentaryzować obiekty i wykonać opracowania studialne dotyczące zabudowy regionalnej, zachowanej na terenie gminy. Opracowania te np. inwentaryzacje architektoniczne i ruralistyczne można zrobić we współpracy z uczelniami, w trakcie praktyk studenckich, opracowania studialne jako prace magisterskie. Region etnograficzny obejmuje również sąsiednie gminy, opracowania można robić wspólnie – organizacja tych działań jest zadaniem gminy. Pomoc merytoryczną w organizowaniu praktyk studenckich różnych

uczelnii badających kulturę materialną i niematerialną wsi mogą zapewnić np. specjaliści z wymienionych już muzeów w Sierpcu i Radomiu.

Równolegle, należy jak najszerszej zainteresować społeczność zachowaniem tradycyjnego budownictwa drewnianego z przekształceniem zagród w gospodarstwa agroturystyczne, należy zachęcać i przekonywać właścicieli do tworzenia lokalnych jednozagrodowych skansenów z własnych gospodarstw, w których mieszkając, mogliby prowadzić dodatkowo niewielki handel – pamiątki regionalne ale o innym niż tradycyjnie przyjęło się charakterze np. domowe przetwory: owocowe powidła w kamiennych garnkach, konfitury, chleb wiejski itp. lub usługi: tkanie, roboty na drutach, hafty, skansenów takich jak położone najbliżej Niebowo w Sławnie w woj. łódzkim czy na obiekty muzealne, prowadzące również działalność kulturalną, jak np. Muzeum Małej Ojczyzny w Studziwodach w woj. podlaskim.

Niewielkie zespoły zabudowy, zachowane w miejscach o znacznych walorach krajobrazowych mogą być przez obecnych właścicieli sprzedawane z przeznaczeniem na domy rekreacyjne.

W związku z wykonaniem aktualizacji GEZ i Gminnego Programu niezbędne jest wykonanie aktualizacji miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy. Aktualizując plan należy zapisać w nim wybrane obszary zabudowy regionalnej wraz z otoczeniem i zapewnić im ochronę ustalając strefy ochrony konserwatorskiej krajobrazu kulturowego z określeniem obowiązujących tam zakazów i nakazów. W planie powinno zapisać się również ochronę panoram oraz przedpoli widokowych wsi o wartościach kulturowych. W wypadku zespołów dworskich, zwłaszcza w wypadku będącego własnością Starostwa, znajdującego się w bardzo złym stanie zespołu w Woli Pniewskiej gmina powinna podjąć intensywne działania mobilizujące właściciela do wykonania prac konserwatorskich a jako minimum w latach 2010 – 2013 - prac inwentaryzacyjnych i zabezpieczających. Oba zespoły docelowo powinny być użytkowane jako obiekty turystyczne, mały zespół w Woli Pniewskiej mógłby być domem mieszkalnym dla rodziny.

Takie same działania mobilizujące właściciela musi podjąć gmina w celu poprawy stanu zachowania zespołu poewangelickiego – dotyczy to kaplicy i pastorówki a wyjątkowo pilne jest w wypadku cmentarza zwłaszcza ze względu na jego położenie przy głównej trasie komunikacyjnej przez teren gminy, zespół ten wraz z dworem w Przęsławicach są „antywizytówką” gminy.

Prace konserwatorskie przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków mogą być dotowane z różnych źródeł, właściciele muszą o nie występować – gmina powinna udzielić im odpowiednich informacji.

Na marginesie powyższych informacji o stanie zachowania zabytków, należy zauważyć, że stan zachowania ma podwójne znaczenie, jest to i stan techniczny obiektu i stan zachowania substancji zabytkowej – ilość zachowanych detali architektonicznych, oryginalnej stolarki (drzwi, okna), elementów wystroju i wyposażenia wnętrza a także stopień zachowania pierwotnej formy architektonicznej. Często zdarza się że obiekt będący w dobrym stanie technicznym jest w sensie zachowania substancji zabytkowej w stanie złym. Przykładem na to, są znajdujące się na terenie gminy obiekty: zespół dworski w Jurkach czy

zespół sakralny w Jeziórcie gdzie częste remonty bieżące i nowe inwestycje towarzyszące przekształciły obiekty zabytkowe wchodzące w skład tych zespołów i same zespoły (działania takie w GEZ określane jako zagrożenia inwestycyjne)

Na terenie gminy jest 26 stanowisk archeologicznych, żadne ze stanowisk aktualnie nie jest niszczone poza naturalnymi procesami erozyjnymi i orką, żadne nie wymaga dodatkowej opieki konserwatorskiej w postaci wpisu do rejestru zabytków.

7. Założenia programowe: Priorytety, kierunki działań, zadania

Na podstawie analizy stanu dziedzictwa kulturowego dla gminy Pniewy przyjęto następujące założenia programowe:

Priorytet I:

Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości

Kierunek działań: Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy

Zadania na lata 2010 - 2013

Udostępnienie informacji o zabytkach gminy na stronie internetowej gminy

Przygotowanie informacji dla właścicieli obiektów zabytkowych wpisanych do GEZ

W następnych latach:

Utworzenie gminnego systemu informacji i promocji (bazy danych) środowiska kulturowego

Opracowanie mapy zabytków gminy jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego

Kierunek działań: Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym

Zadania na lata 2010 - 2013

Prowadzenie monitoringu i weryfikacji obiektów uwzględnionych w gminnej ewidencji zabytków (z zastosowaniem komputerowej bazy danych)

Wykonywanie inwentaryzacji architektoniczno - konserwatorskich zagrożonych obiektów zabytkowych

Wykonanie prac studialnych (studia krajobrazowe, studia architektoniczno - ruralistyczne, waloryzacja krajobrazu kulturowego) do wykorzystania przy aktualizacji planu zagospodarowania przestrzennego gminy.

Kierunek działań: Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym

Zadania na lata 2010 - 2013

Wprowadzenie i upowszechnienie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej poprzez organizowanie i wspieranie zajęć o tej tematyce.

Opracowanie szkoleń wraz z materiałem poglądowym skierowanych do właścicieli, mających na celu promowanie standardów w zakresie rewaloryzacji i remontowania obiektów zabytkowych oraz możliwości pozyskiwania funduszy na ten cel, a także sprawnego zarządzania nimi

W następnych latach:

Organizowanie szkoleń związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego i udział w nich

Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych

Inicjowanie i organizowanie obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa w gminach (koordynatorem działań jest KOBiDZ)

Wydawanie i wspieranie publikacji (w tym folderów promocyjnych, przewodników) poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy

Popularyzacja dobrych realizacji konserwatorskich i budowlanych przy zabytkach, popularyzacja dobrych praktyk projektowych przy zabytkach, a także zagospodarowaniu obszarów oraz terenów cennych kulturowo, przyrodniczo i krajobrazowo

Organizowanie konkursów na najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego

Kierunek działań: Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej

Zadania na lata 2010 - 2013

Opracowanie szlaków turystycznych (np. pieszych, rowerowych, konnych, samochodowych) wykorzystujących walory dziedzictwa kulturowego

W następnych latach:

Utworzenie i modernizacja elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej

Wprowadzenie zintegrowanego systemu informacji wizualnej (m.in. za pomocą tablic informacyjnych) obejmującego zasoby i wartości dziedzictwa kulturowego gminy

Priorytet II:

Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

Kierunek działań: Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego

Zadania na lata 2010 – 2013 i następne

Aktualizacja miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy z uwzględnieniem stref ochrony krajobrazu kulturowego i weryfikacją zagadnień związanych z ochroną zabytków

Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (głównie w zakresie jej charakteru i funkcji)

Walka z samowolami budowlanymi

Kierunek działań: Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego gminy

W następnych latach:

W wypadku takich możliwości (po wykonaniu badań i prac studialnych) wystąpienie do wojewódzkiego konserwatora zabytków z wnioskiem o wpisanie do rejestru zabytków cennych obszarów i obiektów zabytkowych (m.in. układów ruralistycznych)

Kierunek działań: Ochrona układów ruralistycznych na obszarach wiejskich

Zadania na lata 2010 - 2013

Poprawa ładu przestrzennego wsi oraz zapobieganie rozpraszaniu osadnictwa poprzez:

- ochronę historycznie ukształtowanego układu dróg, historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych oraz relacji przestrzennych pomiędzy zespołami zabytkowej zabudowy,
- wypełnianie zabudową o charakterze zabudowy mieszkaniowo - letniskowej wolnych działek budowlanych w obszarach centrów wsi oraz historycznych siedlisk w zgodzie z historyczną kompozycją danego układu i gabarytami oraz formą architektoniczną tworzącej go zabudowy
- wyznaczanie w planach miejscowych nowych terenów pod zabudowę o charakterze zabudowy mieszkaniowo - letniskowej na zasadzie kontynuacji historycznych siedlisk

Priorytet III:

Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy

Kierunek działań: Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania

W następnych latach:

Dofinansowanie prac rewaloryzacyjnych przy obiektach nie będących własnością gminy w postaci stosownej uchwały dotyczącej dotacji na prace remontowo - konserwatorskie przy zabytkach nieruchomości

Kierunek działań: Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami

Zadania na lata 2010 - 2013

Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych w zabytkowych obiektach budownictwa drewnianego oferujących wypoczynek i rozrywkę (regionalne potrawy, zwyczaje itp.) oparte na miejscowych tradycjach
Wspieranie rozwoju muzeów regionalnych, skansenów, izb pamięci itp.

W następnych latach:

Szkolenie osób bezrobotnych w rzemiosłach związanych z tradycyjną sztuką budowlaną

Wspieranie utrzymywania na rynku pracy zanikających rzemiosł i zawodów (np. poprzez realizację Hallandzkiego Modelu Konserwacji Zabytków w myśl zasady „ratować zabytki, ratować pracę, ratować rzemiosło”)

8. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Zakłada się, że zadania określone w gminnym programie opieki nad zabytkami będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

- instrumentów prawnych – wynikających z przepisów ustawowych (np. uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, budowa parków kulturowych, wykonywanie decyzji administracyjnych, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków);
- instrumentów finansowych (m.in. korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich, dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych);
- instrumentów koordynacji (m.in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp., współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi, współpraca z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami);
- instrumentów społecznych (m.in. poprzez działania edukacyjne promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami);
- instrumentów kontrolnych (m.in. aktualizacja gminnej ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego).

9. Zasady oceny realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z pkt 5 art. 87 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami istnieje obowiązek sporządzania przez wójta sprawozdań z realizacji gminnych programów opieki nad zabytkami i przedstawiania ich radzie gminy.

Sprawozdania te wykonywane są co dwa lata, wykonanie sprawozdania powinna poprzedzić ocena poziomu realizacji gminnego programu uwzględniająca:

- a. wykonanie zadań przyjętych do realizacji w czteroletnim okresie obowiązywania gminnego programu opieki nad zabytkami,
- b. efektywność ich wykonania.

W ramach priorytetu I: Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości

- efektywność informacji dla właścicieli obiektów zabytkowych

- ilość opracowanych prac studialnych (inwentaryzacje, studia architektoniczno - ruralistyczne, studia krajobrazowe), perspektywicznie - katalogi typów zabudowy regionalnej i detalu architektonicznego)
- ilość zrealizowanych działań edukacyjnych na terenie gminy
- ilość utworzonych szlaków turystycznych, tras rowerowych, konnych
- udział pracowników w szkoleniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego
- zaawansowanie prac dla realizacji i modernizacji elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej
- inne

W ramach priorytetu II: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

- wykonanie zadania aktualizacji miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy
- zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi
- inne

W ramach priorytetu I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy

- zakres współpracy z właścicielami zabytków
- zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi
- inne

10. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w art. 71 mówi:

1. W zakresie sprawowania opieki nad zabytkami osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego finansuje prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy tym zabytku.

2. Sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny, określony w ust. 1, posiada jednostka samorządu terytorialnego, jest zadaniem własnym tej jednostki.

Właściciele obiektów wpisanych do rejestru mogą starać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku, możliwe jest również uzyskanie dofinansowania prac z innych źródeł.

W okresie obowiązywania niniejszego programu tj w latach 2010 – 2013 gmina nie przewiduje dofinansowywania prac z zakresu ochrony zabytków.

Informacje o zasadach i kryteriach dotyczących możliwości pozyskiwania środków finansowych na zadania

związane z ochroną i opieką nad zabytkami znajdują się na podanych poniżej stronach internetowych (stan z VI 2010 r.).

Informacje dotyczące środków uzyskiwanych za pośrednictwem M.W.K.Z. – www.mwz.pl

Informacje dotyczące środków z Urzędu Marszałkowskiego Woj. Mazowieckiego – www.mazovia.eu

Informacje dotyczące programu operacyjnego „Promesa Ministra Kultury” – www.mkidn.gov.pl

Informacje dotyczące programu operacyjnego „Dziedzictwo kulturowe” – www.mkidn.gov.pl

Informacje dotyczące programu operacyjnego „Fundusz wymiany kulturalnej” – www.mkidn.gov.pl

Informacje dotyczące programu operacyjnego „Kultura 2007–2013” – www.mkidn.gov.pl

Informacje dotyczące programu operacyjnego „Infrastruktura kultury” – www.mkidn.gov.pl

Informacje dotyczące programu operacyjnego „Innowacyjna gospodarka”, projektu nr 6.4. Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym – www.dotacjeUE.org.pl

Informacje dotyczące programów operacyjnych „Regionalne programy operacyjne” – www.dotacjeUE.org.pl

Informacje dotyczące programu operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich” – www.minrol.gov.pl

Informacje dotyczące programu operacyjnego „Kapitał ludzki” – www.kapitalludzki.gov.pl

Informacje dotyczące programu operacyjnego „Infrastruktura i środowisko” – www.dotacjeUE.org.pl

Informacje dotyczące programu operacyjnego „Europejska współpraca terytorialna” – www.dotacjeUE.org.pl

Informacje dotyczące programu operacyjnego „Fundusz inicjatyw pozarządowych” – www.mpips.go.pl

Informacje dotyczące możliwości finansowania przy wykorzystaniu ustawy o partnerstwie publiczno - prywatnym – www.partnerstwopublicznoprywatne.info

11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków

W latach 2010 – 2013 głównym celem działań gminy będzie podniesienie wartości zachowanego dziedzictwa kulturowego w świadomości lokalnej społeczności a także zbieranie informacji i przygotowanie narzędzi pozwalających na zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.

W tym celu zakłada się wykonanie następujących zadań:

- udostępnienie informacji o zabytkach znajdujących się na terenie gminy przez zamieszczenie GEZ na stronie internetowej gminy
- przesłanie informacji do wszystkich właścicieli obiektów wpisanych do GEZ, jako minimum - wydruk karty adresowej oraz informacja o możliwości zapoznania się z GPOnZ na stronie internetowej gminy lub z wydrukiem w Urzędzie Gminy
- współpraca z właścicielami – opracowanie szkoleń dotyczących adaptacji, rewaloryzacji i remontowania obiektów zabytkowych oraz możliwości pozyskiwania funduszy na ten cel

- wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych w zabytkowych obiektach budownictwa drewnianego oferujących wypoczynek i rozrywkę (regionalne potrawy, zwyczaje itp.) oparte na miejscowych tradycjach
- stałe prowadzenie monitoringu i weryfikacji obiektów uwzględnionych w gminnej ewidencji zabytków (z zastosowaniem komputerowej bazy danych)
- wykonywanie inwentaryzacji architektoniczno - konserwatorskich zagrożonych obiektów zabytkowych
- wykonanie prac inwentaryzacyjnych i opracowań studialnych (studia krajobrazowe, studia architektoniczno - ruralistyczne, studia etnograficzne, waloryzacja krajobrazu kulturowego) do wykorzystania przy aktualizacji planu zagospodarowania przestrzennego gminy.
- aktualizacja miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy z uwzględnieniem wyników prac studialnych jw
- opracowanie i wykonanie szlaków turystycznych (np. pieszych, rowerowych, konnych, samochodowych) wykorzystujących walory dziedzictwa kulturowego

W okresie obowiązywania niniejszego programu tj w latach 2010 – 2013 gmina nie planuje dofinansowywania prac z zakresu ochrony zabytków, prace dotyczące obiektu będącego własnością gminy tj dworu w Przęsławicach należy traktować jako realizację zobowiązań właściciela zabytku. Ze względu na wyjątkową sytuację – obiekt jest w stanie grożącym katastrofą budowlaną – rodzaj, zakres i termin wykonania tych prac określony będzie przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

12. Aneks

12.1. Rejestr zabytków nieruchomych – lista obiektów

12.2. Gminna Ewidencja Zabytków – lista obiektów

12.3. Zabytki archeologiczne

12.3a. Zabytki archeologiczne - opis

12.3b. Zbiorcze zestawienie stanowisk archeologicznych

12.4. Gminna Ewidencja Zabytków – stan zachowania obiektów

12. Aneks

12.1. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków – lista obiektów

GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW gm. PNIĘWY						
LP	IDENT	MIEJSCOWOŚĆ	NR	OBIEKT	DATOWANIE	REJESTR ZABYTKÓW
1	5	Jeziórka		kościół rzymsko - katolicki p.w. Przemienienia Pańskiego	lata 1925 - 1931	360/A/87, wpis z dn. 20.05.1987 r.
2	12	Jurki		dwór	koniec XIX w.	381/A/88, wpis z dn. 30.03.1988 r.
3	17	Karolew		cmentarz ewangelicki	I poł. XIX w.	525(A)92, wpis z dn. 01.02.1992 r.
4	24	Michrów		park krajobrazowy	pocz. XX w.	297/A/85, wpis z dn. 19.07.1985 r.
5	26	Przęsławice		młyn wodny	ok. 1890 r.	392/A/88, wpis z dn. 12.12.1988 r.
6	27	Przęsławice		dwór	I poł. XIX w.	1175/A/75, wpis z dn. 22.05.1975 r. oraz 139/A/82, wpis z dn. 15.03.1982 r.
7	34	Wola Pniewska		park krajobrazowy	pocz. XX w.	300/A/85, wpis z dn. 19.07.1985 r.

12. Aneks

12.2. Gminna Ewidencja Zabytków – lista obiektów

GMINNA EWIDENCJA ZABYTEKÓW gm. PNIEWY						
LP	IDENT	MIEJSCOWOŚĆ	NR	OBIEKT	DATOWANIE	REJESTR ZABYTEKÓW
1	1	Budki Petrykowskie	13	chałupa z pomieszczeniem dla inwentarza	I ćw. XX w.	
2	2	Ciechlin	3	chałupa	1938 r.	
3	3	Dąbrówka		kapliczka	ok. 1920 r.	
4	4	Jeziórka		stara plebania - organistówka	ok. 1900 r.	
5	5	Jeziórka		kościół rzymsko - katolicki p.w. Przemienienia Pańskiego	lata 1925 - 1931	360/A/87, wpis z dn. 20.05.1987 r.
6	6	Jeziórka		dzwonnica	poł. XIX w.	
7	7	Jeziórka		plebania	1930 r.	
8	8	Jeziórka		kapliczka	1930 r.	
9	9	Jeziórka		cmentarz rzymsko - katolicki	od roku 1814	
10	10	Jurki		stajnia folwarczna	poz. XX w.	
11	11	Jurki		obora folwarczna	pocz. XIX w.	
12	12	Jurki		dwór	koniec XIX w.	381/A/88, wpis z dn. 30.03.1988 r.
13	13	Jurki		park krajobrazowy	koniec XIX w.	
14	14	Jurki		kapliczka	koniec XIX w.	
15	15	Karolew		pastorówka	koniec XIX w.	
16	16	Karolew		kaplica ewangelicka	koniec XIX w.	
17	17	Karolew		cmentarz ewangelicki	I poł. XIX w.	525(A)92, wpis z dn. 01.02.1992 r.
18	18	Michrów		obora w zespole dworskim	lata 1922 - 1923	
19	19	Michrów		stajnia(?) w zespole dworskim	lata 1922 - 1923.	
20	20	Michrów		dworek	II poł. XIX w.	
21	22	Michrów		oficyna	koniec XIX w.	
22	23	Michrów		kuchnia	I ćw. XX w.(?)	
23	24	Michrów		park krajobrazowy	pocz. XX w.	297/A/85, wpis z dn. 19.07.1985 r.
24	25	Michrówek	3	chałupa	lata 20-te XX w.	
25	26	Przęsławice		młyn wodny	ok. 1890 r.	392/A/88, wpis z dn. 12.12.1988 r.
26	27	Przęsławice		dwór	I poł. XIX w.	1175/A/75, wpis z dn. 22.05.1975 r. oraz 139/A/82, wpis z dn. 15.03.1982 r.
27	28	Przykory	6	chałupa	1918 r.	
28	29	Teodorówka	24	chałupa z pomieszczeniem dla inwentarza	1914 r.	
29	30	Teodorówka	28	chałupa	1926 r.	
30	31	Wilczoruda	2	chałupa	1920 r.	
31	32	Wilczoruda	15	chałupa	1925 r.	
32	33	Wola Pniewska		dwór	XIX/XX w.	
33	34	Wola Pniewska		park krajobrazowy	pocz. XX w.	300/A/85, wpis z dn. 19.07.1985 r.
34	35	Załęże Duże	12	chałupa	1930 r.	
35	36	Załęże Duże	13	chałupa z pomieszczeniem dla inwentarza	1937 r.	

12. Aneks

12.3a. Zabytki archeologiczne - opis

Ochrona dziedzictwa archeologicznego

Teren gminy Pniewy fizjograficznie leży na północno - wschodnim krańcu mezoregionu Wysoczyzna Rawska graniczącego z Równiną Łowicko - Błońską i Równiną Warszawską. Powierzchnię jej tworzą gliny morenowe i żwirowe ostańce strefy moren czołowych stadiału Warty. Powierzchnia jest lekko sfałdowana i poprzecinana dolinami rzeczek Jeziórki i Kruszewki. Teren użytkowany jest rolniczo , częściowo zajęty pod sady.

Taka sytuacja fizjograficzna tylko w małym stopniu sprzyjała pradziejowemu osadnictwu. Po zweryfikowaniu stanowisk archeologicznych należy stwierdzić, że teren obecnej gminy Pniewy został zasiedlony intensywniej dopiero od wczesnego średniowiecza, z dużym nasileniem od późnego średniowiecza i w czasach nowożytnych

Weryfikację stanowisk archeologicznych prowadzono na 4 obszarach AZP, które przebadali: 64-63, 64-64,63-63 w roku 1981 mgr Witold Jedliński i obszar 63-64 w roku 1993 mgr Sławomir Żółkowski .

Opierając się na badaniach wykonanych w latach ubiegłych oraz wykonanymi kwerendami zweryfikowano 26 stanowisk archeologicznych o różnej wartości poznawczej. Ich układ jest nierównomierny.

Na obszarach zweryfikowano odpowiednio:

63-64 - 17 stanowisk

63-63 - 0 stanowisk

64-63 - 2 stanowiska

64-64 - 7 stanowisk

Do najciekawszych należy zaliczyć stanowiska z okresu wczesnego średniowiecza w miejscowości Jurki st. 1 i 3.

Żadne ze stanowisk aktualnie nie jest niszczone poza naturalnymi procesami erozyjnymi i orką.

Żadne nie wymaga dodatkowej opieki konserwatorskiej w postaci wpisu do rejestru zabytków

12. Aneks

12.3b. Zbiorcze zestawienie stanowisk archeologicznych

Zastrzeżone zestawienie

12. Aneks

12.4. Gminna Ewidencja Zabytków – stan zachowania obiektów

IDENT	MEJSCOWOŚĆ	NR	OBIEKT	DATOWANIE	STAN ZACHOWANIA
1	Budki Petrykowskie	13	chałupa z pomieszczeniem dla inwentarza	I ćw. XX w.	zły
2	Ciechlin	3	chałupa	1938 r.	dobry
3	Dąbrówka		kapliczka	ok. 1920 r.	zły
4	Jeziórka		stara plebania - organistówka	ok. 1900 r.	dobry
5	Jeziórka		kościół rzymsko - katolicki p.w. Przemienienia Pańskiego	lata 1925 - 1931	bardzo dobry
6	Jeziórka		dzwonnica	poł. XIX w.	dobry
7	Jeziórka		plebania	1930 r.	dobry
8	Jeziórka		kapliczka	1930 r.	zły
9	Jeziórka		cmentarz rzymsko - katolicki	od roku 1814	bardzo zły
10	Jurki		stajnia folwarczna	poz. XX w.	dobry
11	Jurki		obora folwarczna	pocz. XIX w.	dobry
12	Jurki		dwór	koniec XIX w.	dobry
13	Jurki		park krajobrazowy	koniec XIX w.	zły
14	Jurki		kapliczka	koniec XIX w.	bardzo zły
15	Karolew		pastorówka	koniec XIX w.	zły
16	Karolew		kaplica ewangelicka	koniec XIX w.	zaniedbany
17	Karolew		cmentarz ewangelicki	I poł. XIX w.	bardzo zły
18	Michrów		obora w zespole dworskim	lata 1922 - 1923	zły
19	Michrów		stajnia(?) w zespole dworskim	lata 1922 - 1923.	zaniedbany
20	Michrów		dworek	II poł. XIX w.	zły
22	Michrów		oficyna	koniec XIX w.	zły
23	Michrów		kuchnia	I ćw. XX w.(?)	zły
24	Michrów		park krajobrazowy	pocz. XX w.	zły
25	Michrówek	3	chałupa	lata 20-te XX w.	zły
26	Przęsławice		młyn wodny	ok. 1890 r.	zły
27	Przęsławice		dwór	I poł. XIX w.	bardzo zły
28	Przykory	6	chałupa	1918 r.	zły
29	Teodorówka	24	chałupa z pomieszczeniem dla inwentarza	1914 r.	zły
30	Teodorówka	28	chałupa	1926 r.	zły
31	Wilczoruda	2	chałupa	1920 r.	zły
32	Wilczoruda	15	chałupa	1925 r.	zły
33	Wola Pniewska		dwór	XIX/XX w.	bardzo zły
34	Wola Pniewska		park krajobrazowy	pocz. XX w.	bardzo zły
35	Załęże Duże	12	chałupa	1930 r.	bardzo zły
36	Załęże Duże	13	chałupa z pomieszczeniem dla inwentarza	1937 r.	zły